

UTFLYKT TILL JÄMTGAVELN MED BENGT LARSSON

14 JULI 2018

Medelpads Botaniska Förening och Naturskyddsföreningen Sundsvall-Ånge hade utflykt till vårt fantastiska vildmarksreservat Jämtgaveln i finaste sommartid. Tio blomstervänner samlades på Värjsjöåsen där informativa skyltar var uppsatta. Här hade länsstyrelsen även låtit bränna skogsområde där vandringsstig nu anlades där även rullstolsbundna kan ta sig fram. Bengt berättade om den forna riksgränsen i området fram till 1645 och om pilgrimsleden som under medeltiden passerade över sjön Torringen. På Bastunäset lär ha funnits ett "segelsehus" där pilgrimerna kunder rasta. Vi fick även veta att berggrunden mest består av näringsfattiga bergarter: revsundsgranit i väster och gråvackor i norr. Men i mellersta och östra delen av reservatet finns diabas som är mer näringsrik och här finns kalkgynnade växter som orkidén tvåblad. Bengt informerade även om inlandisen som format rullstensåsen vi stod på och även om dödisgropar, issjöar och den canyonbildning som finns vid infarten till reservatet.

Järn togs ur myrar och bäckar

Vi vandrade längs den gamla fåbodstigen mot Nybyggesjön där tre finnar slog sig ner kring 1620. Bengt berättade om den speciella tekniken när man fordom utvann järn ur bäckar och myrar. Vi fann slaggrester längs stigen från denna fascinerande och lukrativa bisyssla för bönderna nere i dalen.

Brända silvertallar – naturens egna konstverk

Återkommande bränder har format de stenigt magra skogarna i Jämtgaveln och sedan ungefär tjugo år bedriver länsstyrelsen naturvårdsbränningar i Jämtgaveln. Vi såg speciella lavar på de silverglänsande stående, döda brända tallarna bland annat varglav. Vi tyckte att de brända silvertallarna var liksom naturens egna konstverk! Skogsägarna Erik Håkansson och Bengt Larsson visade oss gamla tallar som var skadade av törskatesvamp, en rostsvamp som värdväxlar mellan tall och kovall. Vi såg även grånande giftkremla i gransumpskogar och storkremla på myrarna. Bäckmurkling pryddes kärrstråken medan den tjugigt violetta sydlig roslingkvast trivdes på rosling i kärren. Skogarna i Jämtgaveln har inventerats på svamp under botaniska svampveckor i Borgsjö.

Flottningsled och avverkning av urskogens jättetallar

Getterån avvattnar sjön Torringen. Vid mitten av 1800-talet ordnade sågverksägaren James Dickson flottningsled längs Getterån ner till Ljungan. På en murken tallstock vid en flottningsdamm i ån fann vi syllsvamp. Mot slutet av 1800-talet avverkades de flesta gamla jättetallarna vintertid när snön låg djup. Vi såg efter stigen flera meterhöga tallstubbar som avverkats med yxa. Tallskogar dominerar i Jämtgaveln.

Gamla granskogar med blåbärsris

Vi vandrade genom gamla granskogar med blåbärsris där granarna var helt draperade av garnlav. Bengt visade oss ett tiotal lavar på gamla granar bland annat violettgrå tagellav. Längs stigen såg vi blodrot, gullris, kattfot, linnea, ängskovall och även stagg ett gräs som som var mycket vanligare förr och som gav en gråton åt fåbodar och ängsbackar. Midsommarblomster blommade fortfarande. Vi föll på knä och beundrade den lilla orkidén spindelblomster.

Myrar

Skogen hade fram till början av 1800-talet inget värde. Det var slåttermyrarna som var värdefulla. Flaskstarr och trådstarr var de viktigaste foderstarrarna. Vi stannade vid en skyltad gammal slåttermyr. Man lie slog oftast starrmyrarna vartannat år. Bengt försökte lära oss knepiga starrarter längs stigen och ute på myrarna bland annat klotstarr, knagglestarr, stjärnstarr och taggstarr. På rikare myrar såg vi gräsull, ullsäv, orkidéerna tvåblad och ängsnycklar. Köttätande monster var vanliga i blötkärren såsom tätört, rundsileshår, storsileshår och dvärgbläddra. Vit näckros prydde dekorativt små gölar och tjärnar.

Jessica tog fina bilder

Vi tog lång fikapaus vid en stående död jättetall och vandrade sedan tillbaka över det spännande sluttande, terassformade rikkärret Värsjömyran, en så kallad backmyr med vattenfyllda flarkar. Jessica Andersson blev kompis med en tjuvigt färggrann kärrgräshoppa. Jessica har lagt ut många fina bilder på Medelpads Botaniska Förenings Facebook-sida från den minnesvärda sommarutflykten till Jämtgavels vildmarker

Jan-Olof Tedebrand